

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађене докторске тезе

**УТИЦАЈ МЕТОДИЧКИХ МОДЕЛА ИНТЕРАКТИВНОГ УЧЕЊА НА ТОК
НАСТАВНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ**

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Наставно-научно вјеће Филозофског факултета у Бањој Луци на сједници одржаној 10.9.2012. рјешењем бр. 07/3.1185-1/12 именовало је Комисију за оцјену докторске тезе под називом „Утицај методичких модела интерактивног учења на ток наставне комуникације и васпитно-образовне исходе“ кандидаткиње мр Маргарете Скопљак из Бања Луке у саставу:

1. др Драго Бранковић, академик Филозофског факултета у Бањој Луци, ужа област Општа педагогија, предсједник
2. др Миле Илић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, ужа научна област Општа педагогија, Дидактика и Методика разредне наставе, члан
3. др Вељко Банђур, редовни професор Учитељског факултета у Београду, ужа научна област Дидактика, Методика васпитно-образовног рада и Методика разредне наставе, члан

У складу са наведеним рјешењем, Комисија након читања и проучавања рукописа, Наставно-научном вијећу подноси Извјештај.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Рукопис докторске тезе Маргарете Скопљак обухвата два тома. Први том садржи 299 страница и компонован је у девет цјелина: 1. УВОД (1-3), 2. ТЕОРИЈСКА ПОЛАЗИШТА ИНТЕРАКТИВНОГ УЧЕЊА (4-50), који чине седам наслова који обухватају интерактивно учење и филозофска схватања човјека и друштва, теорија учења и дидактичких теорија. Надаље, кандидаткиња анализира интерактивно учење у педагошким иновацијама, као и у савременим иновацијама у настави. На крају ове цјелине истиче вриједности и ограничења интерактивног учења у настави. 3. МЕТОДИЧКЕ ОСНОВЕ ИНТЕРАКТИВНОГ УЧЕЊА (51-80), обухвата седам наслова: специфичност методике интерактивног учења, ток и смјер педагошке комуникације у интерактивном учењу, улогу и статус ученика у интерактивној настави, стил рада наставника у интерактивној настави, односе између ученика и наставника у настави заснованој на интерактивном учењу, етапе интерактивног учења у настави и структура методичких модела интерактивног учења.

4. ПРЕГЛЕД РЕЛЕВАНТНИХ ИСТРАЖИВАЊА (81-87).

5. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА (88-111), обухвата 9 наслова: проблем и предмет истраживања; значај; циљ и задатке; хипотезе; варијабле; методе, технике, инструменте истраживања; узорак; организацију и ток истраживања; и статистичку обраду података за експеримент са ротацијом фактора који је трајао цијелу школску годину. Кандидаткиња је примјенила три Е-фактора (модел партнера, модел тимова и модел групног истраживачког учења) који су се циклички ротирали у три Е-циклуса. Сваки циклус је обухватао по 30 наставних часова (укупно 90) у три Е-групе у настави математике и српском језику и књижевности. Кориштени су тестови знања из математике и српског језика и књижевности, скалер – педагошка атмосфера у одјељењу, скалер – демократска партиципација у одјељењу и протокол посматрања тока наставне комуникације у математици и српском језику и књижевности. Након ове цјелине слиједи 6. ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ИСТРАЖИВАЧКИХ РЕЗУЛТАТА (112-175) која садржи пет наслова који се односе на утицај методичких модела на ток наставне комуникације, педагошку атмосферу у одјељењу, демократску партиципацију у одјељењу, ниво математичких знања и ниво знања из српског језика и књижевности. 7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА (176-181) садрже сумиране истраживачке налазе, импликације, потребу и могућност унапређивања васпитно-образовне праксе, предности и потешкоће у примјени експерименталног програма, као и приједлог за даља истраживања. 8. ЛИТЕРАТУРА (182-188) обухвата укупно 115 библиографских јединица. На крају рада је 9. ПРИЛОГ (189-299) који чине примјењени инструменти у истраживању, метријске карактеристике истраживачких инструмената и распоред реализованих наставних часова из математике и српском језику и књижевности. Рукопис садржи укупно 54 табеле и 2 схеме. Други том обухвата експериментални програм (1-706) у настави српског језика и књижевности (1-342) и математици (343-706).

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

У овом раду се пошло од теоријске анализе више истраживања која су показала да традиционална настава не може адекватно развити компетенције потребне за живот каквог га знамо у модерном свијету. Стога, кандидаткиња оправдано констатује да оно што је потребно модерном друштву, а на шта не одговара наше школство, јесу социјализација и оспособљавање ученика да заједно дјелују како би постали узорне и одговорне личности. Управо због наведених вриједности на којима се заснива интерактивно учење кандидаткиња је сматрала значајним да фокус истраживачког рада буду ефекти различитих методичких модела интерактивног учења (модел партнери, групни истраживачки модел учења и модел тимови ученика). Полази од става да досљедна примјена методичких модела интерактивног учења може водити значајно ефектнијем току наставне комуникације и васпитно-образовном исходима (педагошка атмосфера у одјељењу, демократска партиципација ученика и поједини нивои знања из математике и српског језика и књижевности). Постоје бројни докази (истраживања С. Милића, С. Шевкушић, С. Крњајића, Џ. Дотсона, и других) о досљедном позитивном утицају интерактивног учења на интерперсоналне односе ученика, њихово просоцијално понашање, ученичко самопоштовање и слично, што указује да је овај облик учења тренутно веома раширено поље интересовања многих теоретичара и практичара. Најважнији налази који су произашли из истраживања АРІ (анализа групне интеракције): неки чланови група више говоре од других,

постоје тенденције да људи који највише говоре највише привлаче пажњу групе, дискрепанца између водећег иницијатора у групи и његових колега повећава се са величином групе, честа је тенденција да различити људи у групи преовладавају у појединим категоријама. J. и J. Holubec (1990) су направили преглед истраживања у којима је поређена ефикасност интерактивног, компетитивног и индивидуалног учења. Успјех, у малим групама, показао се знатно бољим него што је случај у индивидуалном учењу, затим међузависност чланова групе води бољем прихватању, већој заинтересованости, већем повјерењу међу ученицима, као и већој социјалној подршци. Експерименталним проучавањем социјалне климе дјечијих група установљена су три основна типа руковођења: демократски, ауторитарни и laissez-faire (White and Lippit, 1960, види код: Крњајић, 2002). Резултати истраживања су показали да различити типови руковођења, стварају и различиту атмосферу групе, а самим тим и различите облике индивидуалног и групног понашања. У демократски организованим групама долази до појаве већег броја реципрочних пријатељских веза: све кооперативности, вишег нивоа фрустрационе толеранције, појачане вербалне комуникације, личне иницијативе, конструктивних приједлога, заједнички циљ и ангажовање уједињују чланове, кохезивне и дисруптивне силе се уравнотежавају, што резултира успјешнијим социјалним прилагођавањем, већом самосталношћу, независношћу и већом социјалном одговорношћу ученика. Кандидаткиња је у овом истраживању покушала да одговори на питање о значају интерактивног учења на ток наставне комуникације и васпитно-образовне исходе примјењујући експеримент са ротацијом фактора који представља једно од првих истраживања тог типа у области педагошких наука.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Са методолошког аспекта може се рећи да овај рад спада у групу експерименталних истраживања (експеримент са ротацијом фактора). Примјењена су три Е-фактора (модел партнера, модел тимова и модел групног истраживачког учења) који су се циклички ротирали у три Е-циклуса. Сваки циклус је обухватао по 30 наставних часова у три Е-групе у настави математике и српском језику и књижевности. Дакле, укупно 537 наставних часова (270 – математика, 267 – српски зезик и књижевност). који уједно представљају експериментални програм. Зависне варијабле су ток наставне комуникације, компоненте педагошке атмосфере у одјељењу, компоненте демократске партиципације у ојељењу и поједини нивои знања из математике и српског језика и књижевности. Независне варијабле су методички модели интерактивног учења: модел партнера, модел тимова и модел групног истраживачког учења. На иницијалном и финалним мјерењима (након сваког циклуса) примјењени су скалери - педагошка атмосфера у одјељењу, скалер – демократска партиципација у одјељењу и тестови знања из математике и српског језика и књижевности. На 537 наставних часова кориштени су протоколи за посматрање тока наставне комуникације. Узорак у истраживању је намјерни. Изабран је из популације ученика V разреда основних школа у Бањој Луци (72 ученика), школске 2008/09 године. Наш узорак чине ученици V разреда – 72 ученика (V_1 – 27 ученика, V_2 -22 ученика и у V_3 – 23 ученика) у основној школи „Алекса Шантић“ у Бањој Луци. С обзиром на крактер експеримента и испитиваних варијабли констатује се да је извршен правилан избор статистичких процедура. Примјењена је мултиваријантне анализа варијансе (MANOVA), дискриминативна анализа и други параметријски поступци и методе. Од униваријантних поступака

примјењен је Роу-ев тест, Пирсонов коефицијент контингенције (χ), коефицијент мултипле корелације (R). Дат је проценат доприноса (%), који показује утицај Е-фактора на сваку од наведених зависних варијабли у односу на остале. Сврха примјене статистичке анализе има за циљ да се одреде карактеристике сваког Е-фактора да би се могла извести поуздано и прецизно предвиђање и прогноза са одређеном поузданошћу.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања су веома јасно, прегледно и критично представљени. Приказани су појединачни резултати и завршни осврт за сваку постављену посебну хипотезу. Компарацијом резултата везаних за утицај модела тимова, модела партнера модела групног истраживачког учења на ток наставне комуникације, компоненете педагошке атмосфере, компоненете демократске партиципације и ниво знања у математици и српском језику и књижевности дошли смо до сљедећих сазнања:

а) Примјена *модела партнера* у настави математике утицала је да ученици најчешће комуницирају унутар групе, док у настави српског језика и књижевности најчешћа комуникација је била у смјеру ученик - наставник. Надаље, највећи утицај је имао на компоненту педагошке атмосфере - прихваћеност и подстицање од стране ученика и наставника, и на компоненту демократске партиципације - спремност на дијалог. Када су у питању поједини нивои знања, доказали смо да модел партнера највећи утицај има на знање чуњеница у математици, и на ниво примјене знања у настави српског језика и књижевности.

б) *Модел тимова* у настави математике највећи утицај има на хоризонталну комуникацију група ученика - група ученика. У настави српског језика и књижевности највећи утицај има на хоризонталну комуникацију ученик - група ученика. Примјена модела тимова највише је утицала на компоненту педагошке атмосфере - прихваћеност и подстицање од стране ученика и наставника, и на компоненту демократске партиципације - толеранција. Доказали смо да овај модел има највећи утицај на трећи највиши ниво знања (у нашем истраживању) - примјена у настави математике и српском језику и књижевности.

в) *Модел групног истраживачког учења* у настави математике највећи утицај има на узводну комуникацију ученик - наставник. У настави српског језика и књижевности највећи утицај има на хоризонталну комуникацију ученик - група ученика - колектив. Примјена модела групног истраживачког учења највише је утицала на компоненту педагошке атмосфере - прихваћеност и подстицање од стране ученика и наставника, и на компоненту демократске партиципације - партнерство и разумијевање. Овај модел највећи утицај има други виши ниво математичког знања - разумијевање. Када је у питању настава српског језика и књижевности модел групног истраживачког учења има највећи утицај на највиши ниво знања у нашем истраживању - примјена.

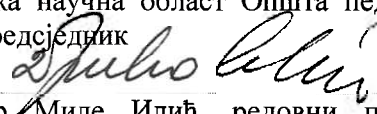

Вриједност овог истраживања се угледа у томе што је кандидаткиња сагледала више димензија васпитно-образовног процеса, као и утицај интерактивног учења на сасвим различите наставне садржаје - математику и српски језик и књижевност. Посматран је велики број наставних часова у циљу проучавања утицаја Е-фактора на

ток наставне комуникације. Највећа предност, али и потешкоћа је што се експеримент са ротацијом фактора због дужине трајања и саме комплексности у припреми и реализацији ријетко примјењивао у педагошким наукама. Углавном се примјењује у медицинским и фармацеутским наукама, у којима се Е-фактори могу лакше контролисати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

На основу анализе докторског рада „Утицај методичких модела интерактивног учења на ток наставне комуникације и васпитно-образовне исходе” Комисија за оцјену рада сматра да је мр Маргарета Скопљак ваљано теоријски и методолошки поставила истраживачки проблем, успјешно спровела истраживање и статистичку обраду података, и извела релевантне закључке. Успјешно су интегрисани истраживачки налази, указана је потреба и дате су могућности за унапређење васпитно-образовног процеса, као и предности и потешкоће у самој припреми и реализацији експерименталног програма. На крају рада кандидаткиња је идентификовала и један број нових проблема из ове области које би требало истраживати. Због свега изложеног Комисија предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Бњој Луци да овај Извјештај прихвати и одобри јавну одбрану докторске тезе.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Драго Бранковић, академик
Филозофског факултете у Бањој Луци,
ужа научна област Општа педагогија,
предсједник

2. др Миле Илић, редовни професор
Филозофског факултета у Бањој Луци,
ужа научна област Општа педагогија,
Дидактика и Методика разредне
наставе

3. др Вељко Банђур, редовни професор
Учитељског факултета у Београду, ужа
научна област Дидактика, Методика
васпитно-образовног рада и Методика
разредне наставе, члан
